

користуються когнітивні психологи, і описуються експерименти та аналіз їх результатів [3].

5. В.Ф. Спірідонов, М.В. Фалікман «Горизонти когнітивної психології». Це також хрестоматія, яка містить добірку статей, присвячених аналізу сучасних методів реєстрації активності мозку в когнітивній психології, прикладних напрямків когнітивних досліджень, когнітивної психології розвитку, емоцій і соціального пізнання [3].

Таким чином означені видання містять вичерпну та всебічну інформацію стосовно сьогоденних наукових уявлень щодо когнітивних процесів мозку людин, які мають бути враховані при створенні дидактичних матеріалів задля розробки найефективніших методів навчання.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Андерсон Джон. Когнитивная психология. 5-е изд./ Джон Р. Андерсон // – СПб: Питер, 2002. – 496 с. (Серия «Мастера психологии»)
2. Паніна О.П. Методичні особливості надання навчального матеріалу з фізики курсантам морських ВНЗ з урахуванням специфіки когнітивного сприйняття і впливу інформаційно-комунікативних чинників/О.П.Паніна//Наукові записки. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технолологічної освіти. – 2016. – Ч. 3. – С.78-83
3. Фалікман М.В. Пять книг о когнитивной психологии./ Мария Фалікман [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://postnauka.ru/books/16207>.
4. Шарко В.Д. Нові технології в шкільній і вузівській дидактиці фізики [монографія]/ В.Д.Шарко, І.В.Коробова, Т.Л.Гончаренко. – Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2015. – 258 с.

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Сіпій Володимир

ГОТОВНІСТЬ ВИПУСКНИКІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Історично так склалося, що шкільний курс фізики за своїм змістом є політехнічним. Фізика служить теоретичною базою більшості галузей сучасного виробництва і має широке застосування в різних сферах людської діяльності [4].

Нами проаналізовано загальні цілі, що відображаються в державних освітніх документах [1; 2], і як вони потім конкретизуються в навчальних програмах з фізики, в підручниках, навчальних і методичних посібниках, дидактичних матеріалах для учнів. Це дало змогу прослідкувати як відображається ціль формування політехнічного складника предметної компетентності на кожному з рівнів, де і як слід корегувати цілі навчання, щоб максимально сприяти усвідомленню педагогами і учнями мотивації формування політехнічних знань, вмінь, ціннісних ставлень та організації відповідної навчально-пізнавальної діяльності; яким чином можна ефективно організувати навчання фізики, щоб з одного боку сформувані ключові та предметну компетентність учнів з фізики, а з іншого – готувати учнів до вибору майбутньої професійної діяльності.

В умовах реформування освіти значна роль приділяється вихованню особистості, здатної до самореалізації, самовизначення, самоусвідомлення у реаліях сучасного життя [3]. Відбувається перехід від засвоєння інформації до

формування якостей, необхідних для творчої діяльності та постійного засвоєння нової інформації [1].

Під час аналітико-констатувального етапу було проведено анкетування учнів та їх батьків з метою визначення мотивів вибору учнями профілю навчання, психолого-педагогічних особливостей процесу професійного самовизначення. Спільно зі шкільними психологами вивчалися і досліджувалися мотиви вибору учнями профілю навчання, умови соціально-професійної орієнтації школярів, їхні особистісні риси. Результати анкетування дали змогу визначити потреби учнів та їх інтереси у політехнічній освіті. Було встановлено основні проблеми сучасної шкільної політехнічної освіти. Зокрема, констатувалась невідповідність існуючих методів політехнічної освіти учнів сучасним вимогам.

При проведенні аналітико-констатувального етапу педагогічного експерименту вчителям фізики (93 вчителів) було задано питання: «Чи здійснюєте ви профорієнтаційну роботу серед учнів під час навчання фізиці?» За відповідями на це питання можна виділити дві групи вчителів: ті, що не займаються профорієнтаційною роботою (67 вчителів – 72% від опитаних) та ті, що проводять профорієнтаційну роботу на уроках фізики (26 вчителів – 28% від опитаних). Ті вчителі, що проводять профорієнтаційну роботу на уроках фізики за результатами опитування здебільшого профорієнтацію зводять до отримання учнями готової інформації про професії та види професійної діяльності. Крім того, з'ясовано, що найчастіше профорієнтаційна робота здійснюється у відриві від аналізу реальних потреб у робочій силі й не сприяє розвитку навичок самостійного вибору професії. Більшість вчителів не володіє інформацією про професії затребувані на ринку праці, не знайомі з новими професіями й видами професійної діяльності, що з'явилися у сучасних соціально-економічних умовах. А також не орієнтують учнів на те, що у майбутньому їм доведеться неодноразово змінювати свою професію й навчатись протягом всього життя.

У анкетуванні мотивів вибору профілю навчання у старшій профільній школі взяли участь 217 учнів 9-х класів експериментальних навчальних закладів. Аналіз відповідей засвідчив, що основним фактором у виборі професії є «думка батьків» (84 %). Наступні, найбільш часто згадувані фактори це «висока заробітна плата» (72 %) та «профіль навчального закладу» (55 %). Найменш значущим, з запропонованих, виявився фактор «приклад професії батьків» (6 %).

На запитання «Чи маєте Ви уявлення про зміни, що відбулися на ринку праці?» й «Які професії є перспективними?» 94% відповіли, що така інформація їм невідома. Також анкетування виявило, що понад 50% (109 учнів з 217 опитаних) не визначились з вибором професії й хотіли б навчатись у класі універсального профілю.

За результатами аналітико-констатувального етапу педагогічного експерименту було зроблено наступні висновки. Є потреба ринку праці у висококваліфікованих технічних спеціалістах, які сприятимуть інноваційному розвитку країни. Модернізована природничо-математична система освіти має сприяти популяризації інженерно-технічних професій серед молоді, підвищенню поінформованості про можливості кар'єри у інженерно-технічній сфері, сприяти вибору майбутньої професії.

Існуючі методи та форми профорієнтаційної роботи вчителів фізики не дозволяють підготувати учнів до свідомого вибору профілю навчання в старшій профільній школі та до вибору професії. Більшість учнів при виборі профілю навчання та професії покладаються на думку батьків.

Спостерігається зниження зацікавленості школярів в отриманні технічних спеціальностей й обранні природничо-математичного чи технологічного профілю в старшій профільній школі й, як наслідок, прогнозований дефіцит технічних спеціалістів на ринку праці у середньостроковій перспективі. Учні обирають гуманітарні профілі навчання тому, що вони не мають інформації про нові професії в інших сферах діяльності й не знають про зміни ринку праці.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України; Постанова від 23.11.2011 № 1392. – Режим доступу : http://www.old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/state_standards/. – Дата звернення: 20.06.2017.
2. Національна стратегія розвитку освіти до 2021 року [Електронний ресурс] / Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>. – Дата звернення: 24.06.2015.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
4. Засекіна Т. М. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні фізики в основній школі / Засекіна Т.М. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки – Чернігів: ЧНПУ, 2015. – Вип. 127. – С. 59–64

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

Tsarenko Oleksandr

PERSONAL-ORIENTED TECHNOLOGIES IN STUDYING OF THEORIES AND METHODS OF PROFESSIONAL WORK

The relevance of the research and formulation of the problem. The concept of profile education provides for the renewal of a senior school based on the consideration of students' interests and abilities, which requires the implementation of the principles of person-oriented technologies and the creation of conditions for the professional self-determination of pupils. Therefore, the actual problem is activation of career guidance work in secondary school, which necessitates the improvement of the quality of students' training to career guidance and pedagogy of the educational process in higher education.

The analysis of the results of the performed investigations. Researches of scientists regarding the implementation of personality-oriented technologies in institutions of higher education (S. Goncharenko, R. Gurevich, etc.) convinces that the effectiveness of the educational process depends on the learning tools. Innovative tools are different from traditional by software and hardware implementation, and the digital way of data storage provides high quality and convenience of searching educational fragments, hypermedia presentation of materials that cannot be realized under other conditions [1].

Practical experience shows, personality-oriented technologies that are implemented with the help of new generation of learning tools, provides the formation of knowledge, skills and abilities of students on the theory and methodology of career